

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра педагогіки та методики навчання іноземних мов

**Курсова робота з методики навчання
англійської мови на тему:**
**«Оволодіння вимовою у процесі формування англомовної фонетичної
компетентності в учнів початкової школи.»**

студента групи СОа17-19
педагогічного факультету романо-германської
та української філології
освітньо-професійної програми Іноземні мови та
літератури, методика навчання іноземних мов і
зарубіжної літератури (англійська мова і друга
західноєвропейська мова)
за спеціальністю 014 Середня освіта
Шевченко Віталіни Олегівни

Члени комісії:

_____ Кузьменко Ю. В.
(підпис)
_____ Борецька Г. Е.
(підпис)
_____ Устименко О.М.
(підпис)

Науковий керівник:

ст. викл. Кузьменко Ю. В.

Національні шкала _____
Кількість балів _____
Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....Error

! Bookmark not defined.

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ФОНЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

**1.1 Характеристика англomовної фонетичної
компетентності**.....Error! Bookmark not defined.

1.2. Підходи до формування фонетичної компетентності.....11

Висновок до розділу I..... *Error! Bookmark not defined.*

РОЗДІЛ II МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ФОНЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

**2.1 Роль фонетичної зарядки на початковому етапі навчання англійської
мови**.....15

2.2 Система вправ для формування фонетичних навичок та умінь...Error!
Bookmark not defined.

Висновки до розділу II..... *Error! Bookmark not defined.*

ВИСНОВКИ.....25

Резюме.....Error!
Bookmark not defined.

Summary.....
Error! Bookmark not defined.

СПИСОК

ВИКОРИСТАНИХ

ДЖЕРЕЛ.....Error! Bookmark not defined.

ВСТУП

Актуальність теми. Англійська мова є однією з найпопулярніших мов у світі; її вивчення стає все більш актуальним та важливим завданням для української освіти. Однією з найважливіших складових процесу вивчення мови є вимова, яка дозволяє учням правильно відтворювати звук та формувати фонетичну компетентність.

Однак, застосування традиційних методів викладання англійської мови у початковій школі не завжди дозволяє досягти високої якості вимови учнів. На основі проведеного критичного аналізу наукових та інших джерел, аналізу та узагальнення педагогічного досвіду вчителів ЗЗСО та наукового спостереження, дана курсова робота присвячена дослідженню ефективних методів формування вимови та англомовної фонетичної компетентності учнів початкової школи. Робота має на меті визначення найбільш оптимальних та ефективних підходів до формування вимови в учнів початкової школи, а також розгляданню практичних порад для вчителів англійської мови з метою поліпшення якості викладання та підвищення рівня англомовної фонетичної компетентності учнів.

Об'єкт дослідження — процес навчання англійської мови у початковій школі, зокрема оволодіння вимовою. Предметом дослідження є зміст та комплекс вправ для навчання правильної вимови учнів 1-4 класів ЗЗСО. Дослідження важливості формування фонетичної компетентності у початковій школі та оптимальних методів навчання вимови є актуальним завданням в контексті розвитку освіти та підготовки майбутньої конкурентоспроможної молоді на міжнародному рівні. У зв'язку з цим, дана курсова робота присвячена вивченню процесу навчання вимові учнів початкової школи та розробці оптимального комплексу вправ для підвищення їх фонетичної компетентності.

Предмет дослідження — методика формування фонетичної компетентності в учнів початкових класів.

Мета — вивчення процесу формування англомовної фонетичної компетентності учнів початкової школи через оволодіння вимовою англійської мови.

Відповідно до мети було поставлено наступні завдання:

1. Дослідити теоретичні основи формування фонетичної компетентності учнів початкової школи.

2. Проаналізувати різні методи навчання вимови англійської мови, їх переваги та недоліки.

3. Розробити комплекс вправ і завдань для навчання вимови англійської мови учнів початкової школи.

4. Провести експериментальне дослідження ефективності запропонованого комплексу вправ і завдань на підвищення рівня фонетичної компетентності учнів початкової школи.

Структура роботи. Робота складається з двох розділів, чотирьох підрозділів, висновків, резюме, summary та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи – 28 сторінок.

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ФОНЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

1.1 Характеристика англомовної фонетичної компетентності

Англомовна фонетична компетентність (АФК) визначається як здатність людини коректно артикуляційно та інтонаційно оформлювати свої висловлювання англійською мовою і розуміти англомовні висловлювання інших, що базується на складній та динамічній взаємодії відповідних навичок, знань і фонетичної усвідомленості [1; 3]. Важливість опанування фонетичної компетентності важко переоцінити, адже саме завдяки вимові людина складає думку про свого співрозмовника, його грамотність, приналежність до певного кола людей та навіть про риси характеру людини, такі як впевненість, вміння переконувати. Саме тому учні повинні володіти не лише лексичною та граматичною компетентностями, але й фонетично правильно оформлювати свою мову. Тому так важливо дбати про знання таких фонетичних елементів, як фонем та інтоном, вміння ними користуватися і застосування їх на практиці. Оволодіння учнями звуками та наголосом – одна із головних задач фонетичної компетентності.

Фонетична компетентність та особливості її формування були предметом дослідження багатьох науковців: Л.Г. Стабурової, Л.І. Прокопової, Т.Д. Вербицької, Н.О. Красовської, Ю.В. Головач, В.В. Перлової, В.Ю. Кочубей, А.В. Долини, А.І. Атарщикової та інших.

К. Ю. Вартанова сприймає фонетичну компетентність як вміння оперувати знаннями щодо функціонування сегментних і супraseгментних одиниць фонетичної системи мови в мовленні.

Ю. В. Головач пропонує використовувати єдиний термін фонетичної компетентності учнів, під яким розуміє здатність адекватно оформлювати іншомовну мову фонетичними засобами у процесі навчання іноземної мови.

Загальноєвропейські рекомендації з освіти дають комплексне визначення фонетичної компетентності. Дане визначення включає в себе знання та

навички перцепції і продукції: фонем і способів застосування в різних контекстах; фонетичного складу слів; наголоси; асиміляції; редукції; ритм; інтонації та її компонентів; елізії.

Фонетична компетентність включає в себе правильну вимову звуків, розвиток фонематичного слуху та виразність мовлення. Важливість опанування фонетичної компетентності важко переоцінити, адже саме завдяки вимові людина складає думку про свого співрозмовника, його грамотність, приналежність до певного кола людей та навіть про риси характеру людини, такі як впевненість, уміння переконувати. Саме тому учні повинні володіти не лише лексичною та граматичною компетентностями, але й могли фонетично правильно оформлювати свою мову. Тому так важливо дбати про знання таких фонетичних елементів, як фонем та інтоном, уміння ними користуватися і застосування їх на практиці. Оволодіння фонетичної компетентності також передбачає оволодіння учнями усіма звуками і звукосполученнями іноземної мови та наголосом.

Фонетична компетентність та особливості її формування були предметом дослідження багатьох науковців: Л.Г. Стабурової, Л.І. Прокопової, Т.Д. Вербицької, Н.О. Красовської, Ю.В. Головач, В.В. Перлової, В.Ю. Кочубей, А.В. Долини, А.І. Атарцикової та інших.

Проаналізувавши наукової літератури з питання лінгводидактики, можна дійти висновку, що серед учених немає єдиного визначення фонетичної компетентності. Деякі науковці називати її фонологічною компетентністю, такі як С. Л. Бобир або фонетико-фонологічною - Н. Л. Гончарова. (Коваленко; 2007)

Фонетична компетентність може сприйматися як здатність оперувати знаннями щодо функціонування сегментних і супрасегментних одиниць фонетичної системи мови в мовленні.

Ю. В. Головач у своїх дослідженнях обґрунтовує використання єдиного терміна фонетичної компетентності учнів, під яким вона розуміє здатність

адекватно оформлювати іншомовну мову фонетичними засобами у процесі навчання іноземної мови. (Бігич; 2006)

Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти дають комплексне визначення фонетичної компетентності, воно включає знання і навички перцепції і продукції: фонем і способів застосування в різних контекстах; фонетичного складу слів; наголосу; асиміляції; редукції; ритму; інтонації та її компонентів; елізії.

Успішність у формуванні фонетичної компетентності сприяють такі компоненти, як фонетичні навички, знання та фонетична усвідомленість. Розглянемо ці поняття детальніше.

Вчений Н. Ф. Бориско визначає фонетичну навичку як автоматизовану репродуктивну або рецептивну дію, яка забезпечує коректне звукове й інтонаційне оформлення власного мовлення та адекватне сприймання звукового й інтонаційного оформлення мовлення інших. На сегментному та супrasegmentному фонетичних рівнях виділяють рецептивні та репродуктивні слуховимовні та інтонаційні навички.

Слуховимовна навичка – це навичка правильної вимови всіх фонем у потоці мовлення та їх розуміння під час сприйняття мовлення інших мовців. (Бориско; 2011)

Інтонаційна навичка– це навичка коректного інтонаційного оформлення власного мовлення та адекватного розуміння у процесі сприйняття мовлення інших людей. (Бориско; 2011)

Рецептивна фонетична навичка – це автоматизована рецепція фонем та інтоном у потоці мовлення, що здійснюється завдяки розвиненому фонематичному та інтономатичному слухові. (Бориско; 2011)

Репродуктивна фонетична навичка– це автоматизована репродукція фонем і інтоном у мовленнєвому потоці на основі коректної артикуляції та інтонування. (Бориско; 2011)

Як ми зазначали раніше, важливе значення у формуванні фонетичної компетенції відіграють фонетичні знання. *Фонетичні знання* – це сукупність знань про фонему, їх артикуляційно-акустичні характеристики та зміни у потоці мовлення; фонетичну організацію слів (складу, словесного наголосу); інтонацію та її основні компоненти (мелодика, ритм, пауза, наголос, темп, гучність і тембр); транскрипцію та графічні відображення інтонації. (Бориско; 2011)

Усвідомленість та рефлексія є важливою складовою процесу оволодіння іншомовною фонетичною компетенцією. *Фонетична усвідомленість* – це здатність об'єктивно визначити та оцінити процес формування власної фонетичної компетенції, а також можливість самому оцінити власне мовлення з точки зору фонетичної компетентності; вміння аналізувати причини неправильної вимови та застосовувати відповідні методи до її подолання.

Хомутова А.А виділяють наступні компоненти у структурі фонетичної компетентності: когнітивний, прагматичний, рефлексивний та соціокультурний.

Когнітивний компонент включає в себе знання фонологічної системи мови, що описує звукові явища різних рівнів, таких як фонему, слова та речення, графемо- фонемні відношень, транскрибування, фонологічні засоби спілкування.

Прагматичний компонент передбачає готовність учня передавати зміст комунікації в ситуації спілкування. Даний компонент передбачає вміння та навички, які дозволяють зрозуміти певні висловлювання та відтворювати спираючись на фонетичні норми іноземної мови. Прагматичний компонент фонетичної компетентності визначається комунікативними стратегіями висловлювання. Окреслюють наступні *фонетичні навички в реценції*: співвідношення фонетичного змісту речення з його значенням; диференціацію схожих за звучанням слів та словосполучень; визначення кількості наголошених складів у реченні та основного змістового навантаження в реченні на основі логічного наголосу; визначення відмінності та схожості у ритмічному малюнку фраз; визначення емоційного стану мовця завдяки паузам, що свідчать про

наявність у висловлюванні одного чи двох речень, а також за рахунок діапазону інтонаційної шкали.

Сформованість *фонетичних навичок в продукції* визначається наступними вміннями: диференціацією англійських та українських фонем; визначення інтонаційного малюнку для оформлення фрази. (Долина; 2007)

Фонетичні стратегії в реценції означає сприймати та розуміти питання в мовленнєвому потоці; команди і прохання; вміння помітити фонетичні та фонологічні помилки; визначати ставлення мовця до певного питання завдяки інтонації.

Фонетичні стратегії в продукції включає в себе вміння застосовувати нормативну артикуляцію в мовленні, правильно оформлювати своє мовлення за допомогою інтонації; вміння ділити речення на паузи; використовувати фонетичні засоби: визначати довжину паузи при вираженні розчленованості чи зв'язності речення; застосовувати паузу перед словом; підвищення чи зниження тону голосу; чіткість артикуляції; вміння використовувати засоби емоційного забарвлення речення; вміння використовувати засоби офіційного мовлення; вміння використовувати фонетичні засоби неофіційного мовлення; вміння читати вголос; вміння дотримуватися стилю вимови та інше.

Рефлексивний компонент передбачає оволодіння навичками та вміннями самоконтролю і корекції. Даний компонент тісно пов'язаний з емоційно-оцінювальним ставленням до досліджуваного матеріалу, а також має на меті оволодіння навчальними і дослідницькими стратегіями. Існують такі *підходи до визначення сутності самоконтролю*: властивості особистості; акт розумової діяльності людини (форма прояву і розвитку самосвідомості, мислення, критичність, дисципліна); як компонента навчальної діяльності, який полягає в аналізі та регулюванні її процесу та і результату; вміння контролювати себе і виправляти помилки.

Соціокультурний компонент передбачає вміння застосовувати особливості вимови на основі порівняльно-співставного аналізу фонетичної системи рідної та іноземної мов, розуміння та відтворення мовного висловлювання згідно з культурних норм мови. Формулювання суті соціокультурного компонента виходить з того, що мовні факти описуються не лише за допомогою певних мовних явищ сполучуваності знаків, їх розподілу в мовному ланцюгу, але і за допомогою екстралінгвістичних факторів, які потребують обліку мовних засобів у процесі комунікації. Лінгвокультурологічний підхід дозволяє нам визначити стратегію у виділенні когнітивного компонента фонетичної компетентності, який забезпечує опис, структурування і функціонування фонетичних знань через опору на лінгвокультурологічні поняття, що передбачає врахування соціальних та національних особливостей варіювання у вимові.

Зміст соціокультурної компетенції включає в себе варіативність вимови, відмінності соціокультурних норм, культурне розмаїття, володіння фонетичними засобами та культурними зразками офіційного і неофіційного стилів вимови; знання соціокультурного контексту, етикету та норм; відбір засобів на фонетичному рівні в умовах соціокультурного дискурсу; знання діалектизмів.

1.2. Підходи до формування фонетичної компетентності.

Науковці у сфері фонетики, Т.М.Дервінг та М. Мунро, стверджують, що фонетична компетентність – є багатограним досвідом, на який має вплив біологічні, соціальні та психологічні фактори, що ускладнюють набуття даної навички.

Викладання іноземної мови для початкових класів є найскладнішим і найвідповідальнішим періодом для вчителя. Адже саме тут закладається не лише фонетична база, але й усі інші вміння та навички, які дуже тісно пов'язані з фонетикою. Формування фонетичних навичок включає в себе ознайомлення зі звуками; навчання учнів вимови звуків та інтонації; використання набутих навичок в усному мовленні. У молодших школярів словниковий запас, навчання артикуляції звуків та граматиці відбуваються побіжно; ознайомлення з фонетичним явищем відбувається через наочну, навіть перебільшену демонстрацію фонетичних особливостей у тексті. Саме тому мова вчителя на цьому етапі, як правило, повинна бути трохи перебільшена, артистична та показова.

Під час навчання вчителем використовується аналітико-імітаційний метод, оскільки транскрипція та звуко-буквений зв'язок ще не сприймаються учнями молодших класів належним чином. Учитель пояснює учням які органи артикуляційного апарату (губи, язик, зуби) беруть участь у вимові звуків. Тренування включає два типи вправ: активне слухання висловлювання та свідоме наслідування; вправи для активного слухання та розпізнавання звуків; вправи для наслідування. Активне прослуховування допомагає привернути увагу до бажаної якості звуку, інтонації; даний метод стимулює виділення з потоку слів конкретного звуку, який засвоюється. Такого роду вправи є важливим аспектом у розвитку фонетичних навичок.

За допомогою сигнальних карток чи піднятої руки, учень показує вчителю, який звук він розпізнав. За для розвитку вимови, викладачем використовуються такі організаційні форми роботи як індивідуальна, хорова і парна. Хорова

організація роботи сприяє збільшенню часу навчання: кожен учень багато разів вимовляє необхідні звуки. Завдяки відтворенню звуків учнями в унісон, хорова вимова робить їх більш наочними. Ефект хорової роботи напряму залежить від її поєднання з індивідуальною роботою. Учні мають чергувати хорову вимову з індивідуальною, що зможе підвищити відповідальність кожного учня. До того ж, варто застосувати режим парної роботи. Відповідно до команд вчителя, учні звертаються одне до одного та вимовляють слова, фрази або речення, які включають в себе засвоєні звуки. Навчальні вправи з поєднання звуків, розміщуються так:

- склад;
- слово;
- речення;
- текст.

М. Селче-Мурсія, Д. М. Брінтон і Дж. М Гудвін виділяють три класичних підходи до навчання вимови: аналітичний (або артикуляторний) підхід; імітативний (або акустичний) підхід; аналітико-імітативний (або комбінований) підхід. С. Ф. Шатилов виокремлює три етапи навчання вимови:

- орієнтовно-підготовчий;
- стереотипно-ситуативний (стандартизуючий);
- варіативно-ситуативний.

Під час навчання вимови дані етапи реалізуються під час ознайомлення з новим фонетичним матеріалом та подачі у контексті; автоматизації дій учнів з новими фонетичними одиницями на рівні звука, звукосполучення, слова, словоформи, словосполучення та фрази; автоматизації дій учнів з новими фонетичними одиницями на рівні понадфразової та діалогічної єдностей, а також тексту.

Виконання вправ на говоріння, читання та аудіювання вголос дає змогу вчителю контролювати процес формування фонетичних навичок в учнів. Важливим аспектом у контролі вимови є розрізнення між фонетичними та

фонологічними помилками. Фонологічні помилки спотворюють зміст та порушують правильність розуміння висловлювання. Фонетичні помилки можуть спотворювати якість звучання, проте не порушують сенс висловлювання. Фонетичні помилки виправляються, але на оцінку відповіді не впливають; на противагу, фонологічні помилки є грубими, тому дають підставу для зниження оцінки за відповідь. Саме тому у процесі навчання учнів іноземної мови потрібно, ще на початковому етапі оволодіння мовою, приділяти особливу увагу формуванню фонетичних навичок та їх інтеграції у комунікативну діяльність.

Висновок до розділу I

З вищезазначеного робимо висновок, що фонетична компетентність англійської мови – це вміння правильно відтворювати та розуміти її. Володіння фонетичною компетентністю відіграє ключове значення, оскільки вимова впливає на сприйняття співрозмовника і може відображати його рівень освіченості та особистісні характеристики. Оволодіння звуками та правильним наголосом є важливою складовою фонетичної компетентності. Це питання було досліджено багатьма науковцями, які пропонували власні визначення та підходи до розвитку фонетичної компетентності.

Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти надають комплексне визначення фонетичній компетентності. Це включає знання і навички, пов'язані з сприйняттям і вимовою звуків, фонетичним складом слів, наголосом, асиміляцією, редукцією, ритмом, інтонацією та елізією. Важливість фонетичної компетентності підкреслюється фонетичними навичками, знаннями і фонетичною усвідомленістю.

Фонетична усвідомленість та рефлексія є важливими елементами при здобутті фонетичної компетентності з англійської мови. Фонетична усвідомленість включає в себе здатність об'єктивно оцінювати та аналізувати формування власної фонетичної компетентності. Хомутова А.А виділяє різні компоненти фонетичної компетентності, включаючи когнітивний, прагматичний, рефлексивний та соціокультурний.

Фонетична компетентність представляє собою складний досвід, на який впливають біологічні, соціальні та психологічні фактори, що ускладнюють процес засвоєння цих навичок. Навчання іноземних мов у початкових класах вважається найважчим і найвідповідальнішим періодом для вчителя, оскільки саме тут закладається фундаментальна основа фонетики та інших важливих мовних вмінь і навичок.

РОЗДІЛ II МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ФОНЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

2.1 Роль фонетичної зарядки на початковому етапі навчання англійської мови

Фонетична зарядка – спеціальна тренувальна вправа з вимови, яка не дозволяє забути фонетичний матеріал, розрахована на 2-5 хвилин і запланована на будь-якому етапі уроку, де це методично доцільно. Фонетична зарядка незамінна для розвитку не тільки вимовних, але і лексичних навичок. (Роман; 2002)

В учнів початкових класів відбувається формування слухо-вимовної бази, саме тому навчання фонетики на такому етапі є одним з головних завдань; адже легше сформувані основні механізми нормативної вимови на початковому етапі вивчення англійської мови, ніж, в подальшому, виправляти фонетичні помилки.

Варто зауважити, якщо на початковому виникають неправильні навички вимови, то вони підлягають виправленню, проте зробити це важко. На допомогу до вирішення цієї проблеми на початковому етапі, а також варто відзначити, на наступних етапах вивчення мови, приходиться фонетична зарядка. Як було сказано вище, фонетична зарядка займає особливе та важливе місце на середньому та старшому етапах, коли учню потрібно не лише підтримувати сформовані навички, а й працювати над їх удосконаленням. На нашу думку фонетична зарядка виступає одним з основних способів формування, підтримання, а також вдосконалення фонетичних навичок. Дана вправа запобігає забуванню фонетичного матеріалу та деавтоматизації навичок.

Фонетична зарядка бере участь у розвитку фонетичних навичок. Місце фонетичної зарядки на уроці на пряму залежить від послідовності тих завдань, які можуть викликати труднощі в учнів. Такий підхід дозволяє викладачу передбачити та допомогти уникнути появи певних фонетичних помилок. У деяких випадках уроки можуть регулярно починатися з коротких фонетичних зарядок. В такому разі фонетична зарядка використовується як елемент «розігріву». Більше того, це

вводить учнів в іншомовну атмосферу, яка нейтралізує вплив звукового середовища рідної мови. Окрім цього, проводити фонетичну зарядку можливо безпосередньо перед вправами, які потребують посиленої уваги до вимови лексичних одиниць.

Фонетична зарядка виконує також й інші завдання, такі як:

- розвиток мовленнєвого апарату;
- зняття стресу;
- врахування індивідуальних особливостей учнів.

Матеріалом фонетичної зарядки можуть слугувати окремі звуки, звукові комбінації, слова, речення та короткі тексти, які містять фонетичні явища, потребують постійного повторення та перевірки. Як правило, фонетична зарядка має зростаючий характер: від менших одиниць до більших, а одиниці з'являються в різних комбінаціях.

Прикладом може слугувати тренування звуку [w]. Починаємо з безпосереднього виголошення цього звуку, а потім приступаємо до скоромовки “Which witch wished which wicked wish?” по частинах, з кожним разом додаючи слова.

Існує багато видів вправ з елементами фонетичної зарядки на початковому етапі навчання англійської мови, такі як читання слів, пропозицій, міні-текстів, діалогів, віршів, скоромовок; прослуховування аудіо з метою знаходження помилок та тренування інтонацій; повторення фраз під час паузи після промови диктора або вчителя.

Метою проведення фонетичних зарядок на уроках англійської мови є оволодіння та розвиток основних навичок вимови та інтонації англійської мови, а також розуміння англійської мову на слух. Тому окрім опрацювання важких звуків іноземної мови, фонетична зарядка передбачає систематичну розробку

інтонаційних моделей, відтворення комунікативних ситуацій та розуміння різних стилів вимови.

На сьогоднішній день прислів'я та приказки на уроках англійської мови є ефективним методом, щоб зацікавити учнів, підвищити їх активність та ефективності на уроках, адже це допомагає підтримувати елемент гри та змагання в процесі оволодіння англійською мовою. Прислів'я та приказки можна використовувати на всіх рівнях навчання.

Як відомо, фонетичні навички є найбільш мінливими. Тому їх потрібно постійно підтримувати, розвивати, вдосконалювати і, якщо потрібно, відроджувати їх за допомогою різних фонетичних вправ. Таким чином, лише наявність міцних навичок вимови забезпечує нормальне функціонування всіх без винятку видів мовленнєвої діяльності. (Вишневецький; 2011)

Тож, фонетична зарядка є основним способом формування вимовних навичок і являє собою спеціальну тренувальну вправу у вимові, яка попереджає забування фонетичного матеріалу і здатна перешкоджати виникненню фонетичної інтерференції. Матеріалом для подібних вправ можуть бути окремі звуки, звукосполучення, слова, пропозиції і невеликі тексти, що містять важкі фонетичні явища.

2.2 Система вправ для формування фонетичних навичок та умінь

На початковому етапі навчання англійської мови як іноземної складність полягає в освоєнні і засвоєнні звукової системи нової мови. Тому основну увагу потрібно сконцентрувати на: (Dieling; 1995)

- нормативній вимові звуків у складах і словах;
- їх розрізненні в потоці мови.

Головним завданням учителя на даному етапі є розвиток та автоматизація слуховимовних навичок, виховання фонетичного слуху учнів. Фонетичні навички відпрацьовуються і закріплюються в спеціальних фонетичних вправах різного характеру в процесі навчально-мовних та ігрових дій. Звернення до ігрової форми вправ визначається універсальністю ігрової діяльності, що забезпечує оволодіння мовою в системі взаємопов'язаного навчання видів мовленнєвої діяльності, а також аспектним вивченням мови. (Кочергіна; 2005)

Система вправ для фонетичних ігор та вправ дозволяє зняти психологічну напругу, викликати зацікавленість до досліджуваного звуку, фонетичного явища.

Труднощі для учнів виражаються у протиставленні приголосних за твердістю та м'якістю, дзвінкістю та глухістю, вимова шиплячих, поєднання голосних, редукція, асиміляція.

Коли ми говоримо про імітаційні фонетичні вправи, варто розрізнити два типи помилок при сприйнятті і відтворенні звуків англійської мови: фонетичні та фонологічні помилки. Як було зазначено раніше, фонетичні помилки не змінюють зміст речення, лише впливають на якість вимови. Фонологічні помилки є більш грубими, які спотворюють зміст та порушують розуміння висловлювання. Труднощами при навчанні вимови іноземною мовою складають слова, які є словами-виключеннями з графічних правил (*graphical rules*). Наприклад, “*flood*” читається як /flʌd/ або “*queue*” читається як *queue* /kju:/.

Через це правила читання можуть стати причиною фонологічних помилок, які спотворюють значення слів. Проте, якщо слово часто вживане – воно не

викликає труднощів в учнів, навіть, якщо ці слова читаються не за правилами. Наприклад, “eye” /aɪ/, “busy” /bɪzi/, “said” /sed/. Учні запам'ятовують написання таких слів та їх звуковий образ за допомогою частого повторення.

У часто вживаних словах також допускаються фонологічні помилки. Прикладом можуть слугувати такі слова: “autumn” /'ɔ:təm/, “August” /'ɔ:gəst/. Такі слова учні читають з дифтонгом /au/, “dangerous” /'dendʒrəs/ – зі звуком /ʒ/. Фонетичні помилки викликають складність, оскільки ці помилки не ведуть до спотворення сенсу висловлювання та виникають внаслідок великих відмінностей у фонетичних базах іноземної та рідної мов. Наприклад, слово “computer” в цілому може бути вимовлене правильно, але може не вистачати аспірації в фонемі /k/, /p/, /t/; замість фонемі /ə/, може бути вимовлене /ʊ/.

Фонологічні помилки включають в себе помилки на глухість і дзвінкість приголосних, що також призводить до нерозуміння значення слова. Наприклад, “dap – dab”, “back – bag”, “rice – rise”. Сюди ж відноситься відмінність фрикативного звуку /v/ та сонарного /w/, наприклад, в парі слів “vest – West”; відмінність звуків /s/ та /θ/ в парі слів “sink – think”. Усі вищезгадані помилки є фонологічними, навіть, якщо в результаті неправильно артикульованої фонемі прозвучить слово, якого не існує в мові.

Ще однією проблемою фонологічних помилок є те, що вони призводять до некоректного перекладу лексичних одиниць. Наприклад, коли учень не розрізнити довгі та короткі звуки англійської мови в таких випадках як: “ship – sheep”, “come – calm”, “full – fool”.

Звуки та звукосполучення можуть бути предметом тренувальних вправ на усвідомлену імітацію, що присутні у складах, словах, словосполученнях та текстах. Наприклад, вчитель пропонує учню скоромовку, короткий вірш чи діалог, у якому повторюються досліджувані звуки. Окрім цього, використовуються мовні вправи. Прикладом може слугувати вправа, в якому завданням для учнів є згода або незгода

із твердженням. Подібні вправи вчать правильно використовувати логічний наголос у реченні.

На початковому етапі навчання англійської мови, викладачі використовують фольклор в вигляді загадок, прислів'їв та казок, що забезпечуються перекладом та художньо оформлені. Методична новизна застосування такого роду завдань полягає в тому, що вони подаються у вербальних таблицях після порівняльного читання слів або словосполучень з досліджуваним звуком, таким чином ілюструючи фонетичне явище в мові.

Робота над звуком розділяється на три етапи: (Kramer; 2002)

1) фонетичні ігри, які базуються на слухозорову ілюстрацію та мають характер фрагментарного знайомства. Такі ігри сприяють розвитку фонетичного слуху та навичок вимови учнів. Дані вправи носять рецептивно-репродуктивний характер. Фонетичним іграм притаманні такі формулюванням завдань: «*Listen to the speaker ...*», «*Listen and then repeat after the speaker ...*», «*Listen and say ...*».

2) учитель ставить завдання співвідносити звуки з графічним зображенням букв під час порівняльного читання складів або слів. Фонетичні ігри носять рецептивний та рецептивно-продуктивний характер. Звуки усвідомлюються як окремі елементи слова. Ігрові вправи створені на основі зіставлення подібних звуків. Як правило, завдання формулюються так: “*Listen and match...*“, “*Listen ... and pay attention to...*”, “*Listen and replace...*”.

3) завданням третього етапу є практичне засвоєння звукової системи англійської мови. Автоматизація дій учнів полягає в читанні та заучуванні віршів, скоромовок, а також відгадуванні загадок. Вправи носять репродуктивний, репродуктивно-продуктивний та продуктивний характер. Формулювання на даному етапі наступні: «*Read and highlight...*», «*Read and define...*» тощо. Під час виконання такого роду завдань вчитель має змогу оцінити ступінь сформованості фонетичних навичок учнів. Викладом таких прав можуть бути ребуси із завданням: розділити слово на склади і зробити перший склад другим. Така гра не потребує

попередньої підготовки учнів, забезпечена засобами наочності та нетривала за часом.

Фонетичні ігри роблять процес навчання англійської мови цікавим та творчим. Створюється атмосфера, яка знімає втому у процесі навчання та викликає цікавість в учнях. Такі ігри використовуються для формування фонетичних навичок та тренування мовних явищ на різних етапах підготовки оволодіння англійською мовою.

Фонетичні ігри потрібні для тренування вимови англійських звуків та з метою коректного читання і заучування текстів різного ступеня складності. Вони використовуються для розвитку в учнів уваги та пам'яті, вміння чути і диференціювати звуки. Наведемо приклади фонетичних ігор.

Гра «Ланцюжок». Учні діляться на декілька груп. Після відпрацювання вимови звука, наприклад /æ/, учасники груп по черзі називати слова, які містять цей звук. Виграє та команда, яка назвала більше слів. Наприклад:

Flat

Flag

Bag

Bad

Hand

Bank

Гра «Знайди риму до слів». Учитель говорить слово, а завдання учнів знайти до нього риму. Також варто мати набір карток з малюнками предметів, які могли б римуватися:

fall-mall

black-pack

phone-home

rest-test

Наступна фонетична гра “Little Sleepy Head”. Цей вірш корисно використовувати для тренування артикуляції звуку /ɔ/. Під час декламування вірша варто скористатися артистичними здібностями та зіграти соню, який позіхає. Положення губ при вимові звуку /ɔ/ буде наочно демонструватися в слові “yawn”.

*They call me Little Sleepy Head!
I yawn at work, I yawn at play!
I yawn and yawn and yawn all day
Then take my sleepy yawns to bed!
That's why they call me Sleepy Head.*

Гра “Let’s Work on Intonation”. Вчитель пише на дошці слова або речення. Завдання команд — поставити наголоси, стрілочками відзначити підвищення або зниження голосу та правильно прочитати написані на дошці слова або речення.

Гра «Імітації». Дана гра допомагає сформувати правильну артикуляцію звуків англійської мови. Учитель пояснює учням, на що схожа вимова того чи іншого звука. Подібні вправи вчитель може сам складати для відпрацювання саме того звука, який вивчається.

- вправа «Гуси» (звук /g/);
- вправа «Жуки» (звуки /z/ та /dʒ/);
- вправа «Їжачок» (звуки /f/ та /v/);
- вправа «Мухи» (звук /ð/);
- вправа «Насос» (звук /θ/);
- вправа «Задуваемо свічки на торті» (звук /p/ та /h/);
- вправа «Кашель» (звук /k/);
- вправа «Повітряні кульки» (звук /s/), тощо.

Казка про пана English. Дана казка допомагає формувати правильну артикуляцію звуків англійської мови.

Діти, пан English – це ваш друг, який буде вам допомагати під час нашої подорожі у світ англійської мови. Він дуже відомий завдяки своїй правильній вимові. Давайте навчимося вимовляти звуки так само гарно, як це робить він.

Вранці пан English прокинувся, встав з ліжка та подивився у вікно /w/ – /w/. Погода була чудова, він вигукнув /a:/, /ɔ:/. Почав прибирати у своїй спальні та вибивати килими /p/ – /b/. Трохи попрацював пилосмоком /t/ – /d/, протер люстерко /h/ – /h/. Потім вирішив попиту чаю, проте він був дуже гарячий. Пан English подмухав /f/ – /v/.

Далі вирішив піти на прогулянку. У парку побачив пташку, яка кликала пташенят: /vi:/ – /vi:/ – /vi:/. Під деревом сиділа свиня з поросятами та говорила до них: /wi/ – /wi/ – /wi/. Поті прибіг собака та загарчав: /r/ – /rrr/, пан English сказав у відповідь /brt/, тупнув ногою, а собака втік.

Раптом він побачив змі'ю і та засичала: /ʃ / – /ʃʃʃ/. Вона зламала зуба та засичала: /θ/ – /ð/. Пан English розвернувся та пішов додому.

Висновок до розділу II

Отже, метою фонетичної зарядки є формування, підтримання та вдосконалення вимовних навичок, а також розуміння англійської мови на слух. Ця вправа може бути використана на будь-якому етапі уроку, де це необхідно. Вона допомагає розвивати не лише вимовні навички, а й лексичний запас. Фонетична зарядка особливо важлива на початковому етапі навчання, оскільки на цьому етапі формується слухово-вимовна база, і її легше правильно сформувати, ніж виправляти помилки в майбутньому. Крім того, вона займає важливе місце на середньому та старшому етапах, де учні прагнуть не лише підтримувати вже сформовані навички, а й удосконалювати їх.

Фонетична зарядка має також інші завдання, такі як розвиток мовленнєвого апарату та зняття стресу. Вона може базуватися на окремих звуках, словах, реченнях або коротких текстах з фонетичними явищами, які потребують постійного повторення та перевірки. Фонетична зарядка має поступово зростаючий характер, починаючи з менших одиниць і переходячи до більших. Її можна проводити перед вправами, які вимагають особливої уваги до вимови лексичних одиниць.

На етапі вивчення англійської мови учні звертають особливу увагу на звукову систему. Вони працюють над нормативною вимовою звуків, розпізнаванням і відтворенням їх. Вчитель сприяє розвитку фонетичних навичок та фонетичного слуху учнів через спеціальні вправи, включаючи ігри. Проблеми можуть виникати при вимові приголосних звуків та їх характеристиках, а також при вимові шиплячих та інших звукових поєднань, тому учням варто займатися фонетичними вправами, читати вірші та розв'язують загадки для вдосконалення навичок вимови.

ВИСНОВКИ

Зведемо усе сказане до наступних висновків: фонетична компетентність англійської мови полягає в умінні правильно відтворювати та розуміти звуки. Володіння цією компетентністю має велике значення, оскільки правильна вимова впливає на сприйняття співрозмовника і може відображати його рівень освіченості і особистісні характеристики. Вона включає знання та навички, пов'язані зі сприйняттям та вимовою звуків, фонетичною структурою слів, наголосом, ритмом, інтонацією тощо. Фонетична усвідомленість і рефлексія є важливими аспектами для розвитку фонетичної компетентності, оскільки вони дозволяють об'єктивно оцінювати і аналізувати власну вимову. У початкових класах навчання іноземних мов є важким та відповідальним періодом, оскільки саме там закладається мовна база, включаючи фонетику та інші важливі мовні вміння і навички. Фонетична зарядка має на меті формувати, підтримувати та поліпшувати вимовні навички та розуміння англійської мови на слух. Ця вправа корисна на будь-якому етапі уроку, сприяючи розвитку вимови. Фонетична зарядка також сприяє розвитку мовленнєвого апарату, зняттю стресу та може базуватися на окремих звуках, словах, реченнях або коротких текстах. Під час вивчення англійської мови, учні працюють над правильною вимовою звуків та їх розпізнаванням, а вчителі сприяють розвитку фонетичних навичок та фонетичного слуху за допомогою спеціальних вправ та ігор.

РЕЗЮМЕ

Вивчення англійської мови це важливим завданням для української освіти, зокрема в початковій школі. Однак, традиційні методи викладання англійської мови у цьому віковому сегменті не завжди дозволяють досягти високої якості вимови учнів. Тому дана курсова робота присвячена дослідженню ефективних методів формування вимови та англомовної фонетичної компетентності учнів початкової школи. Основним завданням роботи є визначення найбільш оптимальних та ефективних підходів до формування вимови в учнів початкової школи. Для досягнення цієї мети, був проведений критичний аналіз наукових та інших джерел, а також здійснений аналіз та узагальнення педагогічного досвіду вчителів ЗЗСО та наукових спостережень. Результати дослідження слугують основою для розгляду практичних порад для вчителів англійської мови з метою поліпшення якості викладання та підвищення рівня англомовної фонетичної компетентності учнів. Метою цих порад є допомогти вчителям забезпечити ефективний процес формування вимови та розвитку фонетичних навичок учнів.

SUMMARY

The study of the English language is an important task for Ukrainian education, particularly in primary schools. However, traditional methods of teaching English in this age group do not always lead to high-quality pronunciation among students. Therefore, this term paper is dedicated to researching effective methods for developing pronunciation and English phonetic competence in primary school students. The main objective of this work is to identify the most optimal and effective approaches to developing pronunciation in primary school students. To achieve this goal, a critical analysis of scientific and other sources has been conducted, along with an analysis and synthesis of the pedagogical experience of primary school teachers and scientific observations. The findings of this research serve as the basis for considering practical advice for English language teachers to improve teaching quality and raise the level of English phonetic competence among students. These recommendations aim to assist teachers in ensuring an effective process of pronunciation development and enhancing students' phonetic skills.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гутник В.М. Вправи для формування фонетичної компетенції у комунікативному вступному корективному курсі / В.М. Гутник // *Іноземні мови.* – 2013. – №4. – С. 41-51.
2. Бориско Н. Ф. Методика формування іншомовної фонетичної компетенції. *Іноземні мови.* 2011. №3. С.1-8.
3. Бігич О.Б. Теорія і практика формування методичної компетенції вчителя іноземної мови початкової школи : навч. посібник / О. Б. Бігич – Київ: Ленвіт, 2006. – С. 39-60.
4. Григор'єва Т.Ю. Інтегрований підхід у формуванні фонологічної компетенції студентів під час вступно-корективного курсу. *Збірник наукових праць.* 2017. С. 17-21.
5. Гутник В.М. Особливості формування фонетичної усвідомленості у майбутніх вчителів у комунікативному вступному корективному курсі з німецької мови / В.М. Гутник // *Іноземні мови.* – 2016. – №1. – С. 24-30.
6. Дацьків О.П. Комплекс вправ для вдосконалення фонетичних навичок говоріння у майбутніх вчителів англійської мови засобами драматизації / О.П. Дацьків // *Іноземні мови.* – 2014. – №2. – С. 34-38.
7. Роговик Л. Психомоторні компоненти навчання. Енергія навчального простору в психомоторних іграх / Л.Роговик // *Початкова школа.* – 2004. – №7. – С.21-24.
8. Кравчук Л. Побачити кожний успіх: особливості навчання лексики на початковому етапі / Л. Кравчук // *Іноземні мови в навчальних закладах.* – 2009. – №2. – С.43–48.

9. Редько В. Молодші школярі... які вони? Залежність ефективності навчання іноземних мов учнів початкової школи від їхніх вікових особливостей / В. Редько // Іноземні мови в вищих навчальних закладах. – 2003. – №1. – С.22- 30.

10. Хомутова А.А. Формирование фонетической компетенции на основе мультимедиа (английский язык, языковой вуз): автореф. дис. на соискание науч. степени канд. пед. наук: спец. 13.00.02 “Теория и методика обучения и воспитания (иностранные языки)” / А.А. Хомутова. – Тамбов, 2007. – 21 с.

11. Басіна А. Методика викладання іноземної мови в початковій школі / А. Басіна. – Київ: Шкільний світ, 2007. – 128 с.

12. Коваленко О. Я. Формування компетентнісного підходу до вивчення іноземних мов / О. Я. Коваленко// Іноземні мови в навчальних закладах. – 2008. – №3.

13. Кочергіна Л. Місце і роль гри у системі навчання іноземної мови /Л. Кочергіна // Рідна школа. – 2005. – №3. – С. 48-50

14. Стом О. Ю. Навчальні ігри в початковій і середній школі / О. Ю. Стом, С. В. Рудь. – Харків : Вид. група «Основа», 2010. – 127 с.

15. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах : підручник / Колектив авторів під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. – Київ : Ленвіт, 2002. – 327 с.

16. Долина А. В. Методика вдосконалення фонетичної компетенції у майбутніх учителів англійської мови у самостійній роботі: спец. 13.00.02 / Аліна Василівна Долина. К., 2007. 301 с.

17. Роман С. В. Психологічні основи навчання іноземної мови у початковій школі / С. В. Роман // Іноземні мови. – 2002. – №1. – С.35-38.

18. Дем'яненко О. Є. Фонетична робота з дітьми старшого дошкільного і молодшого шкільного віку в умовах багатомовності / О. Є. Дем'яненко. – Запоріжжя : ТОВ “ЛПС” ЛТД, 2005. – 92 с.

19. Дитина: програма виховання і навчання дітей від 3 до 7 років. – Київ : Богдана, 2004. – 231с.
20. Роман С. В. Методика навчання англійської мови у початковій школі : [навчальний посібник] / С. В. Роман. – Київ : Ленвіт, 2009. – 216 с.
21. Роман С. В. Психологічні основи навчання іноземної мови у початковій школі / С. В. Роман // Іноземні мови. – 2002. – №1. – С.35-38
22. Roach P. English Phonetics and Phonology: [A practical course] Cambridge: Cambridge University Press, 1998. 262 p.
23. Plukhina, Z.A. “The Way the British Communicate”, Study Guide, M., Higher School, 1991, pp. 10-11.
24. Dieling H. Phonetik lehren und lernen / H. Dieling, U. Hirschfeld – Berlin, Munchen: Langenscheidt, 1995. – S. 25
25. Kramer K. Wie werde ich ein Sprachgenie? / K. Kramer // Gehirn & Geist. – Heft 2/2002. – S. 48-50.